

Кафедра обліку у виробничій сфері

КУРСОВА РОБОТА

з дисципліни «Бухгалтерський облік (загальна теорія)»
на тему:

«Бухгалтерська звітність»

Студента (-ки) 3-о курсу групи ОП-32

напряму підготовки 6.03.05.09 «Облік і аудит»

_____ **Верба Р.І.** _____

(прізвище, ім'я)

Науковий керівник: Дерій М.В.

(посада, вчене звання, науковий ступінь,

прізвище, ініціали)

Національна шкала _____

Кількість балів: _____ **Оцінка ECST** _____

Члени комісії:

(підпис)

(прізвище та ініціали)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

План

Вступ

- 1.*** Поняття та принцип побудови звітності в умовах ринкової економіки.
- 2.*** Класифікація звітності та її користувачі.
- 3.*** Порядок складання, подання, оприлюднення фінансової звітності.
- 4.*** Форми фінансової звітності: вітчизняний та зарубіжний досвід.
- 5.*** Проблеми та поліпшення звітності щодо фінансових результатів, грошових коштів та власного капіталу.

Висновок

Список використаної джерел.

Вступ

Актуальність теми. Відомий нам сьогодні механізм обліку працював ще до того часу як появилися перші публікації на облікову тему. З початком розвитку економічних відносин облік та звітність покращуються як надбудова суспільної формації, збільшується їх важливість в доказах майнової відповідальності. Поняття обліку та звітності надзвичайно великими і багатогранними, тому, що вони пов'язані з економічною діяльністю людей.

Облік та звітність сьогодні стали міжнародною мовою бізнесу, перетворилися на обов'язкову передумову успішної діяльності всіх господарюючих суб'єктів. Тому тема є актуальною.

Вчені, які досліджували дану тему зробили значний внесок у розвиток науки, зокрема, до них можна віднести: І.Д. Бенько, Ф.Ф. Бутинця, Т.Г. Вакуленко, С.Ф. Голова, О.В. Ефімова, З.В. Задорожного, В.В. Ковальова, М.Р. Лучка та інших.

Мета курсової роботи полягає в дослідженні теоретичних і методичних особливостей бухгалтерської звітності.

Завдання курсової роботи полягають у наступному:

- дослідити поняття та принцип побудови звітності в умовах ринкової економіки.
- виявити особливості класифікації звітності та її користувачів.
- проаналізувати порядок складання, подання, оприлюднення фінансової звітності.
- вивчити форми фінансової звітності: вітчизняний та зарубіжний досвід.
- розкрити проблеми та поліпшення звітності щодо фінансових результатів, грошових коштів та власного капіталу.

Об'єкт дослідження – бухгалтерська звітність на підприємствах.

Предмет дослідження – теоретичні і методичні засади бухгалтерської звітності.

Методи дослідження: загально-наукові і специфічні, зокрема: індукція, дедукція, аналіз, синтез, аналогія, порівняння.

1. Поняття та принципи побудови звітності в умовах ринкової економіки.

Бухгалтерський облік пов'язаний із такими науками, як статистика, фінанси, менеджмент.

Теперішня ситуація описується глобальною трансформацією кожної країни світу до нового якісного стану, нового типу цивілізації двадцятого першого століття. Розв'язання цих глобальних завдань здійснюється у різних сферах суспільства. Облік виходить на новий рівень свого розвитку.

Після того як підприємства у 2000-2001 роках перейшли на Національні стандарти бухгалтерського обліку, це дозволяє їм самостійно визначати облікову політику на підприємстві, визначати форму бухгалтерського обліку, приймати правила документообігу, корегувати межі і форми ведення обліку. Бухгалтерський облік дає змогу поновити кожен господарський факт з усіма подробицями. Бухгалтерська інформація надає повний, без будь-яких пропусків, вигляд бізнесу і має найбільшу повноту. Це забезпечує підприємцям достатню свободу в прийнятті управлінських рішень, а фінальне узагальнення інформації та одержання кінцевих показників, що розкривають діяльність підприємства, втілюються шляхом складання звітності за звітний період.

Реформування бухгалтерського обліку в Україні визначало стабільність збереження бухгалтерського обліку і умови для кращого його розвитку, при цьому не знищувати нагромаджений досвід його проведенні в промисловості. На початку 2000-х сталися чималі зміни у проведенні бухгалтерського обліку і організації його в Україні, які були здобуті з вимог міжнародних стандартів. Підприємств і організацій перейшли на нову методологію бухгалтерського обліку господарських операцій, витрат, фінансових результатів та доходів на майбутню систему бухгалтерського обліку.

Згідно з законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» (16.07.1999 р. №996 - XIV), усі юридичні особи, вироблені відповідно до чинного законодавства України, незалежно від їх типу власності

та організаційно - правових форм, а також філії іноземних суб'єктів господарської діяльності, примушені вести бухгалтерський облік та подавати звітність.

Отже, кінцевим етапом облікового процесу підприємства є звітність і створюється вона на підставі даних бухгалтерського обліку для втіхи інформаційних потреб внутрішніх і зовнішніх користувачів.

Фундаментом бухгалтерської звітності є фінансова звітність, що являє собою інформацію про результати діяльності, фінансовий стан, рух грошових коштів та власний капітал підприємства за звітний період.

Значна частина підприємств у всіх країнах світу складають фінансові звіти. Трактуючи світову практику, найкращим варіантом є складання кількох різних звітів, тому, що кожен з яких розкриває певну точку підприємницької діяльності. Так, в балансі перебуває інформація про стан зобов'язань і власного капіталу, активу підприємства на конкретну дату (переважно на останній день основного або проміжного звітного періоду – року, кварталу або місяця). З одної сторони, по такій інформації можна судити про масштаби підприємства, а наявність графі «на початок звітного періоду» дозволяє отримати висновки про деякі тенденції розвитку підприємства. З другої сторони, важко судити за показниками балансу, наприклад, про те, чи була вдалою дана підприємницька діяльність у звітному періоді, які сталися витрати і доходи. Ця інформація міститься у звіті про фінансові результати. Але звітних форм є декілька, важливо, щоб усі відображені у них показники повністю доповнювали та співпадали між собою коли це потрібно.

Бухгалтерська звітність уособлює собою скупчення даних, що показують результати фінансово-господарської діяльності на підприємства за звітний період, здобутий з даних бухгалтерського та інших видів обліку.

Отже, організації будь-якої організаційно - правової форми власності повинні складатися на основі даних синтетичного і аналітичного обліку бухгалтерську звітність, яка є кінцевим етапом облікового процесу. Звітність до встановлених форм містить систему зіставних

і достовірних інформацій про реалізацію продукції, роботах та послугах, витратах на їх виробництво, про майновий і фінансовий стан організації і результати її господарської діяльності. В даний час організації у обов'язковому порядку квартальну і річну бухгалтерську звітність.

Дана тема є на сьогоднішній момент актуальною так як: Складання річного звіту є однією з найбільш складних завдань для бухгалтерської служби організації. Бухгалтерська звітність є найважливішим показником, що характеризує фінансове становище організації, і в цій якості представляє інтерес для великої кількості різних користувачів подібної інформації.

Бухгалтерська звітність є інформаційною базою фінансового аналізу. Вакуленко Т.Г., Ефімова О.В., Ковальова В.В. у своїх працях говорять про те, що бухгалтерська звітність є однією з важливих проблем. Цій проблемі не достатньо приділяється уваги, тому необхідна більш точна обробка даної теми в наукових дослідженнях на сучасному етапі розвитку суспільства. Так як бухгалтерська звітність необхідна для оперативного керівництва господарською діяльністю та служить вихідною базою для подальшого планування.

Звітність виконує важливу функціональну роль у системі економічної інформації, вона інтегрує інформацію всіх видів обліку. Методологічно і організаційно звітність є невід'ємним елементом всієї системи бухгалтерського обліку і виступає завершальним етапом облікового процесу, що зумовлює органічну єдність формуються в ній показників з первинною документацією та обліковими регістрами.

При дослідженні даної теми використовувались такі методи, як вивчення і аналіз наукової літератури. У результаті своєї діяльності будь-яке підприємство здійснює будь-які господарські операції, приймає ті чи інші рішення. Практично кожна таку дію знаходить відображення в бухгалтерському обліку. Дані звітності використовуються зовнішніми користувачами з метою оцінки ефективності діяльності організації, а також внутрішніми користувачами для економічного аналізу у самій

організації. Бухгалтерська звітність повинна бути достовірною, своєчасною. У ній повинна забезпечуватися порівнянність звітних показників з даними за минулі періоди. Інформація про господарські операції, вироблених економічним суб'єктом за певний період часу, узагальнюється у відповідних облікових регістрах і з них переноситься у згрупованому вигляді до бухгалтерської звітності. Така процедура узагальнення облікової інформації необхідна в першу чергу самому підприємству і пов'язана з необхідністю уточнення, а в ряді випадків і коригування подальшого курсу фінансово-господарської діяльності конкретного підприємства.

В Україні склалась система звітності, яку можна поділити за різними напрямками що подані на рис. 1.1.

З метою впорядкування складання звітності її класифікують за такими найбільш поширеними ознаками: змістом і джерелами формування, терміном подання, ступенем узагальнення, обсягом, періодичністю подання, охопленням видів діяльності, поширенням на галузі народного господарства, характером спрямування і використання, ступенем використання обчислювальної техніки.

Насамперед слід розрізнити звітність за будовою:

— звітність, у якій інформація наводиться станом на певну дату (вона містить моментні показники);

— звітність, що містить інформацію за певний (звітний) період (її складають інтервальні показники).

За змістом і джерелами формування розрізняють статистичну, фінансову, податкову, спеціальну, внутрішньогосподарську (управлінську) звітність.

Процес складання та подання звітності в Україні регульований і базується на положеннях, які знайшли відображення у ряді нормативно-правових документів.



Рис. 1.1. Система звітності в Україні

Бухгалтерський облік — це процес виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації про діяльність підприємства користувачам для прийняття рішень. Підсумкове узагальнення інформації та одержання підсумкових показників, що характеризують діяльність підприємства, здійснюється шляхом складання звітності за звітний період. Звітним періодом для складання фінансової звітності є календарний рік, тобто період з 1 січня по 31 грудня. Проміжна звітність складається щоквартально наростаючим підсумком з початку звітного року. Баланс підприємства складається станом на кінець останнього дня кварталу або року. Перший звітний період новостворено-го підприємства може бути меншим за 12 місяців, але не може бути більшим 15 місяців. Тобто першим звітним роком є період до 31 грудня з дати набуття прав юридичної особи, а для тих, що набули цього права після 1 жовтня — по 31 грудня наступного року. Звітним періодом підприємства, що ліквідується, є період з початку звітного року до моменту ліквідації підприємства.

Бухгалтерська звітність — це система узагальнення показників, що характеризують господарсько-фінансову діяльність підприємств за попередній період (місяць, квартал, рік).

Бухгалтерська (фінансова) звітність подається відповідно до Закону України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність", а також положень (стандартів) бухгалтерського обліку, нормативно-правових актів, що регламентують питання фінансової звітності.

Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 1 визначаються мета, склад і принципи підготовки фінансової звітності та вимоги до визначення й розкриття її елементів.

Значення бухгалтерської звітності полягає в тому, що вона є джерелом інформації про результати господарсько-фінансової діяльності підприємства; за відповідними показниками підприємства аналізують свою

діяльність, одержують інформацію для подальшого її планування в умовах ринкових відносин.

Основне завдання звітності полягає в пошуку резервів подальшого розвитку і вдосконалення діяльності підприємств, досягнення стабільності на ринку.

Вимоги до бухгалтерської звітності:

- гарантувати реальність і достовірність даних, що забезпечується документальним обґрунтуванням усіх записів, здійсненням інвентаризації, дотриманням правил оцінки статей балансу, розподілом прибутків і витрат за відповідними звітними періодами;
- забезпечувати своєчасність формування даних для оперативного управління господарською діяльністю організацій і підприємств.

Звітна інформація вважається практичною, якщо вона здатна вплинути на вартісну оцінку об'єкта або на рішення, яке приймається нині чи прийматиметься в майбутньому.

Економічні рішення, які приймають користувачі фінансових звітів, вимагають оцінки здатності підприємства генерувати грошові кошти та їх еквіваленти, а також часу та впевненості в їх генеруванні. Власне цим і визначається, наприклад, спроможність підприємства здійснювати виплату заробітної плати або розраховуватися з постачальниками, своєчасно повертати позики, сплачувати дивіденди.

Користувачі можуть краще оцінювати здатність підприємства генерувати грошові кошти чи їх еквіваленти, якщо мають у своєму розпорядженні узагальнену та систематизовану інформацію у вигляді фінансової звітності, сфокусовану на фінансовому стані та результатах діяльності підприємства.

Отже, метою складання фінансової звітності є надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан, результати діяльності та рух коштів підприємства.

Щоб досягти поставленої мети та виконання завдань для задоволення інформаційних потреб користувачів звітність повинно відповідати певним вимогам. Залежно від потреб управління, діючих законодавчих та нормативно-правових актів можна створити систему вимог до звітності .

1.Бухгалтерський баланс складається за формою, встановленою Міністерством фінансів України.

2.У балансі порівнюються дані на початок і кінець звітного періоду.

3.Статті балансу групуються за певною ознакою.

4.Не допускається взаємне погашення активів і пасивів балансу.

5.Статті балансу відображають дані бухгалтерського обліку відносно до фактичної наявності за результатами інвентаризації.

6.Оцінка статей здійснюється відповідно до положень національних облікових стандартів.

Аналіз та співпадання структури балансу за національними та міжнародними стандартами наведено в [2.] Можна зазначити, що міжнародні стандарти, на відміну від національних, не передбачають суворо фіксованої, конкретної форми балансу, а тільки містять мінімальний перелік показників (МСБО 1, параграф 66), які потрібно відобразити в ньому. Також цей перелік може бути збільшений за рахунок додаткових статей, коли керівництво підприємства вважає ці статті істотними для достовірного відображення фінансового стану.

У країнах з розвинутою ринковою економікою регулювання бухгалтерського обліку здійснюється за допомогою так званих облікових стандартів, під якими зазвичай розуміють правила підготовки фінансової звітності. Тому постає питання про вивчення міжнародних стандартів, достовірному їх розумінню та розгляду. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку включають в себе сукупність положень, розроблених Комітетом міжнародних бухгалтерських стандартів (IASB), членами якого являються бухгалтери більше 80 країн. Мета полягає у розробці та впровадженню

міжнародних стандартів у всьому світі - гармонізація законодавства, покращення стандартів бухгалтерського обліку та порядку складання фінансової звітності. Так, Generally Accepted Accounting Principles (US GAAP) - Облікові принципи які прийняті в США - визначають об'єм, тип і спосіб підготовки інформації в бухгалтерському обліку. Стандарти визначають, що прийнятно чи неприйнятно в практиці обліку і звітності. Фінансова звітність, що підлягає обліковими стандартами, вважається надійною. Для того щоб фінансова звітність підприємств задовольняла вимогам перерахованих вище користувачів не тільки всередині країни, але і на міжнародному рівні, вона має відповідати принципам ведення обліку в країнах з високим рівнем економіки, погодженим з вимогами міжнародних бухгалтерських стандартів, а також ряду концептуальних принципів, визначених вимогами до інформації бухгалтерського обліку та його роллю як функції управління. Фундаментальні принципи бухгалтерського обліку подібні для країн, тому вони знайшли відображення у Міжнародних стандартах обліку та звітності, які розробилися з метою уніфікації національних систем ведіння бухгалтерського обліку в різних країнах.

2. Класифікація звітності та її користувачі

Для впорядкування складання звітності її класифікують за такими найбільш поширеними ознаками: змістом і джерелами формування, терміном подання, ступенем узагальнення, обсягом, періодичністю подання, охопленням видів діяльності, поширенням на галузі народного господарства, характером спрямування і використання, ступенем використання обчислювальної техніки.

Насамперед слід розрізнити звітність *за будовою*:

— звітність, у якій інформація наводиться станом на певну дату (вона містить моментні показники);

— звітність, що містить інформацію за певний (звітний) період (її складають інтервальні показники).

За змістом і джерелами формування розрізняють статистичну, фінансову, податкову, спеціальну, внутрішньогосподарську (управлінську) звітність.

Статистична звітність містить інформацію, що є необхідною для статистичного вивчення господарської діяльності підприємств та побудови макроекономічних показників.

Фінансова звітність містить інформацію про фінансове становище, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітний період, її складають з дотриманням балансового узагальнення облікової інформації. Цей принцип закладено у структуру звітних форм, у внутрішній і міжформовій ув'язці показників.

Податкова звітність містить інформацію про валові доходи та валові витрати, фінансові результати та розрахунок сум податків, що підлягають сплаті до бюджету, а також надмірно сплачених сум, що підлягають відшкодуванню.

Спеціальна звітність подається з питань розрахунків і використання коштів фонду соціального страхування, пенсійного фонду, фонду зайнятості тощо.

Внутрішньогосподарська (управлінська) звітність відображає необхідну інформацію для прийняття рішень на рівні структурних підрозділів і розробляється підприємством самостійно.

Фінансова, податкова, статистична та інші види звітності, що використовують грошовий вимірник, ґрунтуються на даних бухгалтерського обліку.

За термінами подання розрізняють нормативну і строкову звітність. Нормативна подається на певну дату, строкова — у термін до 25 днів після закінчення звітного періоду.

За ступенем узагальнення звітність поділяють на первинну, що подається підприємствами, і зведену, що узагальнює дані первинної звітності у межах міністерств і відомств.

За обсягами відображених результатів діяльності розрізняють повну і скорочену звітність.

За періодом часу, за який характеризується діяльність підприємства, тобто за періодичністю подання розрізняють річну і проміжну (щоквартальну, щомісячну) звітність.

З погляду охоплення видів діяльності звітність може відображати усі види діяльності, якою займається підприємство, або обмежуватися лише основним із них.

З погляду поширення на галузі народного господарства звітність є типовою і галузевою. Типові форми звітності застосовують для відображення облікових даних однакового змісту, галузеві містять показники за специфічними видами діяльності.

За характером спрямування розрізняють внутрішню звітність, призначену для внутрішнього управління підприємством, і зовнішню, яка виходить за межі підприємства і подається органам виконавчої влади, іншим користувачам.

Звітність за способом подання користувачам поділяють на подану поштовим зв'язком, телеграфом, електронною поштою або подану власноруч.

—Загальну схему класифікації звітності наведено [1.на рис. 10.2 (с. 270).]

3. Порядок складання, подання й оприлюднення фінансової звітності

Підприємство складає квартальну та річну фінансову звітність, яку подає користувачам відповідно до чинного законодавства. Найбільшим за обсягом й інформативністю є *річний звіт* у складі: *балансу, звіту про фінансові результати, звіту про рух грошових коштів, звіту про власний капітал та приміток до звіту*. Підготовка та складання річного фінансового звіту має свої етапи, що зумовлено тривалістю облікового періоду і складністю виконуваних робіт. Насамперед необхідно перевірити повноту відображення в поточному обліку господарських операцій, оформлених відповідними документами, і завершити облікові записи; уточнити розподіл витрат і доходів між суміжними звітними періодами; перевірити стан розрахунків з дебіторами і кредиторами, зокрема розрахунків з податковими та фінансовими органами, у необхідних випадках відрегулювати її; визначити обсяги валових доходів і валових витрат і списати відповідні суми на фінансові результати та закрити рахунки; відобразити чисті прибутки (збитки) і їх розподіл чи погашення. Під час проведення цієї роботи перевіряють правильність облікових запасів, звіряють дані синтетичного й аналітичного обліку і роблять виправні записи для усунення виявлених помилок.

Якісна відмінність між квартальним і річним фінансовим звітом полягає в тому, що перший складають в основному за даними поточного обліку, а показники річної звітності підтверджуються результатами інвентаризації активів та зобов'язань, що забезпечує їх достовірність. Правові основи порядку складання, подання та оприлюднення фінансової звітності закладені в статті 14 Закону України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" від 16 липня

1999 р. № 996-XIV та у Порядку подання фінансової звітності, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 28 лютого

2000 р. № 419.

Підприємства подають фінансову звітність таким адресатам:

— органам, до сфери управління яких належать підприємства;

- трудовим колективам на їх вимогу;
- власникам (засновникам) відповідно до установчих документів;
- іншим органам та користувачам, зокрема органам державної статистики щодо використання бюджетних асигнувань, одержаних з державного бюджету, органам Державного казначейства, а щодо використання асигнувань, одержаних з місцевих бюджетів, — відповідно фінансовим відділам держадміністрацій.

Термін подання фінансової звітності визначає уряд. Так, квартальна фінансова звітність (крім зведеної та консолідованої) подається підприємствами адресатам не пізніше 25 числа місяця, що настає за звітним кварталом, а річна — не пізніше 20 лютого наступного за звітним року. Місячний звіт про використання бюджетних асигнувань підприємства подають не пізніше 5 числа, наступного за звітним, квартальний — не пізніше 15 числа місяця, що настає за звітним кварталом, а річний — не пізніше 22 січня наступного за звітним року.

Міністерства та інші центральні органи виконавчої влади подають зведену фінансову звітність про виконання кошторисів доходів і видатків розпорядниками бюджетних коштів Державному казначейству та Рахунковій палаті щокварталу не пізніше 30 числа місяця, що настає за звітним кварталом, та щороку не пізніше 1 березня наступного за звітним року.

Підприємства, що мають дочірні підприємства, крім фінансових звітів про власні господарські операції, подають консолідовану фінансову звітність власникам (засновникам) у визначені ними терміни, але не пізніше 45 днів після закінчення звітного кварталу та не пізніше 15 квітня наступного за звітним року.

Датою подання фінансової звітності для підприємства вважається день фактичної її передачі за належністю, а в разі надсилання її поштою — дата одержання адресатом звітності, зазначена на штампелі підприємства зв'язку, що обслуговує адресата. У разі, коли дата подання звітності випадає на неробочий день, термін подання переноситься на перший після вихідного робочий день.

Форми фінансової звітності підписуються керівником підприємства і головним бухгалтером, а у випадку відсутності на підприємстві бухгалтерської служби — керівником спеціалізованої організації або фахівцем-бухгалтером, які за угодою виконували роботу з ведення бухгалтерського обліку і складання звітності. Особи, які підписали звітність, несуть повну відповідальність за достовірність звітних даних.

Фінансова звітність підприємства є відкритою, крім випадків передбачених законодавством. Оприлюднення звітності — це офіційне подання фінансової звітності до органів Державного комітету статистики України, Державної податкової адміністрації України, Фонду державного майна, Антимонопольного комітету України, Комітету у справах нагляду за страховою діяльністю, Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку та інших установ і організацій, які відповідно до законодавчих актів України вповноважено для отримання бухгалтерської звітності від суб'єктів господарювання, а також офіційна публікація звітів про фінансовий стан підприємства в засобах масової інформації, якщо це передбачено законодавством.

Відкриті акціонерні товариства, підприємства — емітенти облігацій, банки, довірчі товариства, валютні та фондові біржі, інвестиційні фонди, інвестиційні компанії, кредитні спілки, недержавні пенсійні фонди, страхові компанії та інші фінансові установи зобов'язані не пізніше 1 червня наступного за звітним року оприлюднювати річну фінансову звітність та консолідовану звітність шляхом публікації у періодичних виданнях або розповсюджувати її у вигляді окремих друкованих видань.

Контроль за додержанням законодавства про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні здійснюють відповідні органи в межах їх повноважень, передбачених законами.

Відповідні органи при перевірці поданої на їхню адресу звітності встановлюють правильність оформлення звіту і звітних даних, наявність всіх

звітних форм, взаємозв'язок і погодженість між окремими показниками та формами звітності.

—Затвердження звітності підприємства відповідним органом оформлюється актом (протоколом), у якому дається також оцінка діяльності підприємства та пропозиції щодо поліпшення його діяльності.

4. Форми фінансової звітності

Фінансова звітність підприємства включає в себе: баланс, звіт про фінансові результати, звіт про рух грошових коштів, звіт про власний капітал та примітки до звітів.

Баланс — це звіт про фінансовий стан підприємства, який відображає на певну дату його активи, зобов'язання і власний капітал. Можна виділити такі особливості складання балансу.

Для суб'єктів малого підприємництва і представництв суб'єктів господарської діяльності національними Положеннями (стандартами) встановлюється скорочена за показниками фінансова звітність у складі балансу і звіту про фінансові результати.

Фінансова звітність підприємств є комерційною таємницею, крім випадків, передбачених законодавством.

Відкриті акціонерні товариства, підприємства—емітенти облігацій, банки, довірчі товариства, валютні та фондові біржі, інвестиційні фонди, інвестиційні компанії, кредитні спілки, недержавні пенсійні фонди, страхові компанії та інші фінансові установи зобов'язані не пізніше 1 червня наступного за звітним року оприлюднювати річну фінансову звітність та консолідовану звітність шляхом публікації в періодичних виданнях або розповсюдження в іншому видрукуваному вигляді.

У разі ліквідації підприємства ліквідаційна комісія складає ліквідний баланс і у випадках, передбачених законами, публікує його протягом 45 днів. Інформація, яка подається у фінансових звітах, має бути зрозумілою і розрахованою на однозначне тлумачення її користувачами за умови, що вони мають достатні знання та зацікавлені у сприйнятті цієї інформації. Фінансова звітність має містити лише ту інформацію, яка впливає на ухвалення рішень користувачами, дає змогу вчасно оцінити минулі, теперішні та майбутні дії, підтвердити і скоригувати їхні оцінки, зроблені в минулому. Інформація про фінансову звітність має бути достовірною; вона вважається такою в тому разі,

якщо не містить помилок та перекручень, здатних вплинути на рішення користувачів.

Фінансова звітність повинна надавати користувачам можливість порівнювати фінансові звіти підприємства за різні періоди і фінансові звіти різних підприємств. Для зіставлення необхідні відповідна інформація за попередній період та інформація про облікову політику і її зміни. Облікова політика — це сукупність принципів, методів і процедур, що їх використовує підприємство для складання й подання фінансової звітності.

З метою зрозумілості для користувачів фінансова звітність повинна містити дані про: підприємство (його назва, організаційно-правова форма та місцезнаходження, короткий опис основної діяльності, назва органу управління, до відання якого належить підприємство, або назва його материнської чи холдінгової компанії, середня кількість персоналу за звітний період); дату звітності та звітний період; валюту звітності та одиницю її виміру; відповідну інформацію щодо звітного та попереднього періодів; облікову політику підприємства та її зміни: консолідацію фінансових звітів; припинення (ліквідацію) окремих видів діяльності обмеження щодо володіння активами; участь у спільних підприємствах; виявлення помилок минулих років та пов'язані з ними коригування; переоцінку статей фінансових звітів; іншу інформацію, розкриття якої передбачено відповідними положеннями (стандартами). Інформація, що підлягає розкриттю, наводиться безпосередньо у фінансовому звіті або у примітках до нього, в яких може розкриватися облікова політика підприємства, інформація, що не наведена безпосередньо у фінансовому звіті, але є обов'язковою згідно з положеннями (стандартами), а також інформація про додатковий аналіз статей звітності для заперечення її розуміння.

Форми фінансової звітності підприємств і порядок їх заповнення встановлює Міністерство фінансів України. Методологія та форми складання фінансової звітності регулюються в Україні затвердженими Міністерством фінансів такими національними Положеннями (стандартами):

- ЩС)БО 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності";
- П(С)БО 2 "Баланс";
- П(С)БО 3 "Звіт про фінансові результати";
- П(С)БО 4 "Звіт про рух грошових коштів";
- П(С)БО 5 "Звіт про власний капітал".

Призначення форм фінансової звітності розглянуто в *додатку 1*.

Форми фінансових звітів є взаємозв'язаними, взаємодоповнюючими, оскільки вони відображають різні аспекти одних і тих же операцій або інших.

На сьогоднішній день ефективність діяльності суб'єктів господарювання в Україні залишається на невисокому рівні, що пояснюється посткризовими наслідками, непослідовним проведенням економічних реформ та змінами в економіці країни в цілому. Тому зростання фінансових результатів підприємств є однією із головних цілей. Для цього необхідно своєчасно і правильно складати фінансову звітність, яка відображає результативність та успішність виробничо-господарської діяльності з метою оперативного аналізу, прогнозування майбутньої діяльності та прийняття ефективних управлінських рішень. Але, зважаючи на невеликий досвід українських економістів та інтеграцію України у світову економіку, виникає необхідність вивчення зарубіжної практики складання фінансової звітності, тому що розкриття інформації про фінансові результати в фінансовій звітності підприємства є важливим показником майбутнього рівня фінансового забезпечення суб'єкта господарювання, який здійснює свою діяльність на основі самофінансування.

Проблемі розкриття теоретичних та практичних аспектів щодо формування фінансових результатів та складання фінансової звітності різних країн присвячено досить багато праць вітчизняних вчених. Серед найбільш відомих науковців можна виділити наступних: О. М. Брадул [1], С. Б. Шипіна [1], Я. В. Лебедзевич [5], Л. В. Гуцаленко [4] тощо. Найбільш вагомий внесок у формування відомостей про фінансову звітність зарубіжних країн зробили праці таких вітчизняних науковців, як: С. Ф. Голов [3], М. В. Патарідзе-Вишинська [6], Р. В. Скалюк [7] та ін.

Зазначені автори розглядали зарубіжний досвід формування фінансових результатів у фінансовій звітності з різних аспектів. Так, наприклад, Л. В. Гуцаленко [4] приділяв більшу увагу реформуванню вітчизняної звітності відповідно до міжнародних стандартів, М. В. Патарідзе-Вишенська [6] акцентувала увагу на розбіжності їх визначення у вітчизняній та зарубіжній практиці, а С. Б. Шипіна та О. М. Брадул [1] висвітлювали у своїх працях проблеми теоретичного обґрунтування фінансової звітності.

Але, незважаючи на підвищену увагу з боку науковців, деякі аспекти зарубіжного досвіду формування фінансової звітності є недостатньо розкритими у вітчизняній літературі, а тому потребують подальшого вивчення та узагальнення.

Як показав аналіз та узагальнення літературних джерел, при визначенні величини фінансових результатів багато країн спираються на Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку, маючи при цьому свої Національні стандарти бухгалтерського обліку. Через це не існує єдиного підходу до складу елементів, які відносяться до обов'язкових форм фінансової звітності в зарубіжних країнах. Перелік основних з них представлено в табл. 1.

Отже, аналіз наведених даних показав багатогранність підходів з приводу документів, які включені до переліку обов'язкових при складанні звіту про фінансові результати. При цьому враховуються як міжнародні, так і національні стандарти обліку, які знаходяться у тісному зв'язку між собою: при розробці міжнародних аналізуються національні стандарти, вивчається практика ведення обліку того чи іншого об'єкта і тільки після цього формуються рекомендації міжнародного характеру. Хоча стандарти в різних країнах мають різні назви (в США та Японії - система загальноприйнятих принципів, у Великобританії - документи про стандарти фінансової звітності, у Франції - норми, а в Україні та Росії - положення), їх структура й призначення в цілому однакові [2, с. 23].

Використання ж багатьма країнами (Великобританія, Італія, Польща, Португалія, Росія, США, Азербайджан) звіту про рух грошових коштів пояснюється необхідністю підсумовувати інформацію про надходження і

вибуття грошових коштів підприємства з метою фіксації вхідних та вихідних потоків.

Деякі країни, такі як Великобританія, Італія, Нідерланди, Португалія та Росія, включають до обов'язкових форм фінансової звітності пояснювальну записку. Це свідчить про бажання уточнити дані, що представлені у вище перерахованих формах з метою уникнення розбіжностей при їх трактуванні.

До того ж можна зробити висновок, що Італія є найбільш бюрократичною країною, бо в ній використовують 10 форм фінансової звітності. Найменше документів потребується подавати в Китаї, Естонії, Франції - лише 3 форми. Це може пояснюватися економічною політикою держави.

Тобто, проводячи аналіз даних, представлених в табл. 1, можна підвести підсумок, що склад обов'язкових форм фінансової звітності різних країн є відмінним між собою. Але серед них можна виділити чотири групи, кожна з яких матиме своє економічне обґрунтування.

Так, наприклад, всі країни обов'язково надають баланс та звіт про прибутки і збитки. Але це не свідчить про те, що дані документи є однаковими для всіх, вони мають певні відмінності, які представлені в табл. 2.

Варто наголосити, що при цьому завжди спостерігається рівність балансу, при якій активи = зобов'язання + власний капітал.

Таблиця 2

Відмінності балансу України від балансу зарубіжних країн

Україна	США, Великобританія, Канада
Актив балансу	
розташування статей відповідає принципу підвищення ліквідності	статті розміщуються у зворотному порядку, порівняно з Україною, тобто за принципом

	зниження ліквідності засобів
Пасив балансу	
розташування статей відповідає принципу зменшення терміну повернення боргів	статті розміщуються за принципом збільшення терміну повернення боргів

Звіт про фінансові результати є обов'язковою формою фінансового звіту підприємства, тому що його основна мета - надати інформацію користувачам про формування фінансового результату підприємства.

Третім елементом виступає звіт про рух грошових коштів, тому що у користувачів існує необхідність знати, з яких джерел надходили гроші на підприємство, по яких напрямках і на які цілі витрачались гроші, як змінився залишок грошових коштів за звітній період.

Останні форми фінансової звітності прямо не відображають кінцевий результат діяльності підприємства, а тому їх не можна віднести до головних, через що виникає необхідність поєднати їх у єдину групу, додатки, які характеризують майнове становище підприємства, мають відомості щодо акціонерів, а також висновки аудиторів. Кількість додатків у різних країнах не є сталою. Вона залежить від багатьох факторів, таких як загальна економічна ситуація в країні, податкова політика, національні особливості, юридична сфера, джерела фінансування та інші. Кількість обов'язкових форм фінансової звітності зарубіжних країн коливається в межах від 3 до 10.

Отже, у результаті дослідження було виділено обов'язкові форми фінансової звітності зарубіжних країн, висвітлені в економічній літературі, збільшення яких обумовлене багатьма факторами, такими як зміна законодавства, перехід економіки країни на новий, більш розвинений, успішний рівень та інші. Через це питання вивчення зарубіжного досвіду при складанні та поданні інформації стосовно фінансових результатів діяльності підприємств і надалі залишатиметься вивченим неповністю та досить актуальним, так як

позитивний фінансовий результат є основною метою підприємницької діяльності і мірилом її ефективності, основним джерелом формування фінансових ресурсів підприємства, що забезпечують його розвиток, а також носієм захисної функції підприємства від загрози банкрутства. Чітке розуміння необхідності аналізу та складання документів, необхідних для визначення фінансових результатів, дасть змогу приймати правильні більш обґрунтовані управлінські економічні рішення.

5. Проблеми та поліпшення звітності щодо фінансових результатів, грошових коштів та власного капіталу

У звіті про фінансові результати зіставляються доходи і витрати від здійснення різних видів діяльності підприємства, — операційної, фінансової та інвестиційної.

Операційна діяльність — це основна діяльність підприємства тобто операції, пов'язані з виробництвом або реалізацією продукції (товарів, робіт, послуг), які є головною метою створення підприємства і забезпечують основну частку його доходу. До операційної також належать інші види діяльності, які не є інвестиційною чи фінансовою діяльністю.

Змістом *інвестиційної діяльності* є придбання та реалізація необоротних активів, а також фінансових інвестицій, які не є складовою еквівалентів грошових коштів.

Фінансова діяльність приводить до змін розміру і складу власного та позикового капіталу підприємства.

З погляду передбачуваності виділяють також надзвичайні доходи та витрати, що утворилися внаслідок надзвичайних подій. *Надзвичайна подія* — будь-яка подія або операція, яка відрізняється від звичайної діяльності підприємства, та не очікується, що вона повторюватиметься періодично або в кожному наступному звітному періоді.

Результатом діяльності підприємства є чистий прибуток або збиток, який відповідно збільшує або зменшує величину власного капіталу підприємства і відображається у балансі.

Звіт про фінансові результати показує прибутковість діяльності підприємства, але не показує надходження і вибуття грошових коштів у результаті цієї діяльності. Причина тут полягає в тому, що звіт про фінансові результати складається згідно з принципом нарахування: доходи і витрати відображаються в бухгалтерському обліку та звітності в момент їх виникнення, незалежно від дати надходження або сплати грошових коштів.

Для визначення руху грошових коштів внаслідок поточної діяльності підприємства необхідно трансформувати дані звіту про фінансові результати згідно з касовим методом, за яким доходи і витрати визнаються, якщо мали місце надходження або сплата грошових коштів (рис. 10.4).

Існують два методи трансформації звіту про фінансові результати для отримання інформації про рух грошових коштів:

—*прямий метод*, що вимагає коригування кожної статті звіту. Грошові надходження від реалізації продукції зменшують на суми, витрачені у зв'язку з придбанням запасів, поточними витратами тощо;

—*непрямий метод*, згідно з яким трансформується безпосередньо сума чистого прибутку.

У міжнародній практиці поширені дві концепції капіталу:

—*фінансова* — прийнята більшістю підприємств при складанні фінансових звітів. Згідно з фінансовою концепцією капітал, такий як інвестовані кошти або інвестована купівельна спроможність, є синонімом чистих активів або власного капіталу підприємства;

—*фізична*, згідно з якою капітал, такий як виробнича потужність, розглядається як продуктивність підприємства.

Наведені концепції капіталу приводять до таких концепцій збереження капіталу:

—*збереження фінансового капіталу*, згідно з якою прибуток заробляється, якщо тільки фінансова (або грошова) сума чистих активів на кінець періоду перевищує фінансову (або грошову) суму чистих активів на початок періоду після вилучення будь-яких виплат власникам або внесків власників протягом даного періоду;

—*збереження фізичного капіталу* — прибуток заробляється, якщо тільки фізична виробнича потужність (або продуктивність) підприємства (або ресурси, необхідні для досягнення такої потужності) на кінець періоду перевищує фізичну виробничу потужність

на початок періоду після вилучення будь-яких виплат власникам або внесків власників протягом даного періоду.

Вибір підприємством відповідної концепції має базуватися на потребах користувачів фінансових звітів.

Висновок

З вищесказаного можна зробити висновок, що метою ведення бухгалтерського обліку і складання звітності є надання користувачам для прийняття рішень правдивої, повної та неупередженої інформації про господарську діяльність, фінансове становище та рух грошових коштів підприємства. Податкова, статистична, фінансова та інші види звітності, що використовують грошовий вимірник, беруть свій початок з даних бухгалтерського обліку. Бухгалтерський облік є обов'язковим видом обліку, який ведеться підприємством.

Отже, звітність – це облікові записи, які дають можливість слідкувати за господарською діяльністю. На кожному підприємстві обліковий процес закінчується складанням звітності для розрахунку економічних показників на підставі об'єднання поточних даних, необхідних для управління. Також звітність – джерело інформації для оцінки використання ресурсів, аналізу підсумків діяльності підприємства, виявлення резервів зниження витрат виробництва та росту рентабельності, фінансового положення підприємства.

В умовах конкуренції, коли на ринку одночасно працюють різноманітні господарські суб'єкти – юридичні та фізичні особи, звітність являється джерелом інформації номер один. Усі підприємці намагаються дізнатись максимум інформації про своїх постачальників та замовником. Структура та склад звітності найчастіше розробляється в залежності від потреб суб'єкта. Така звітність буде індивідуальна і її використання буде ефективним тільки на конкретному підприємстві. Документація звітності також розробляється і затверджується на державному рівні. Дана звітність буде універсальною та загальною, оскільки кожне підприємство повинно організувати представлення та складання її до державних органів.

На сучасному підприємстві діє кожен із цих варіантів, оскільки як загальна так і індивідуальна звітність дозволяє представити процес виробництва та реалізації як єдиний механізм.

Розробленням документації звітності займаються спеціалізовані фахівці, які володіють питаннями аналізу, обліку та знають інформаційні потреби підприємств, держави, регіонів.

В економічно розвинутих країнах існує багато спеціалізованих організацій, як суспільних так і господарських (союзи бухгалтерів, центри, комітети, асоціації). Вони постійно проводять дослідження серед управлінської ланки підприємств та інших користувачів звітності для того щоб вивчити потреби в різних економічних показниках, які дозволяють по різному приймати важкі рішення в умовах постійної конкуренції. Результативність даних досліджень законодавчо закріплюють в нормативно - правових документах, для прикладу: Фінляндія – Закон про бухгалтерський облік, Німеччина – Торговельний кодекс, Великобританія – Закон про компанії. За останні роки Європейський парламент прийняв багато законодавчих актів (директив), які повинні уніфікувати звітність у європейських країнах.

З вищесказаного зрозуміло, що складання звітності у різних країнах розроблені так, щоб формувати вхідну інформацію для національної системи держави, за допомогою якої можна контролювати економіку. Дана система склалася на основі багатовікової традиції централізації управління і прагнення підприємців отримувати підтримку держави. При цьому, компанії, що здійснюють свою діяльність на іноземних ринках, мають право складати звітність за правилами відповідного ринку.

Бухгалтерський облік, як відомо, — це процес виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації про діяльність підприємства користувачам для прийняття рішень. Підсумкове узагальнення інформації та одержання підсумкових показників, що характеризують діяльність підприємства, здійснюється шляхом складання звітності за звітний період. Звітним періодом для складання фінансової звітності є календарний рік, тобто період з 1 січня по 31 грудня.

Економічні рішення, які приймають користувачі фінансових звітів, вимагають оцінки здатності підприємства генерувати грошові кошти та їх еквіваленти, а також часу та впевненості в їх генеруванні.

Метою складання фінансової звітності є надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан, результати діяльності та рух коштів підприємства.

З метою впорядкування складання звітності її класифікують за такими найбільш поширеними ознаками: змістом і джерелами формування, терміном подання, ступенем узагальнення, обсягом, періодичністю подання, охопленням видів діяльності, поширенням на галузі народного господарства, характером спрямування і використання, ступенем використання обчислювальної техніки.

Підприємство складає квартальну та річну фінансову звітність, яку подає користувачам відповідно до чинного законодавства. Фінансова звітність підприємства є відкритою, крім випадків передбачених законодавством. Фінансова звітність підприємства включає: баланс, звіт про фінансові результати, звіт про рух грошових коштів, звіт про власний капітал та примітки до звітів.

Примітки до фінансової звітності — сукупність показників і пояснень, яка забезпечує деталізацію й обґрунтованість статей фінансових звітів, а також інша інформація, розкриття якої передбачено відповідними положеннями (стандартами). Фінансова звітність має задовольняти потреби тих користувачів, які не можуть вимагати звітів, складених з урахуванням їхніх інформаційних потреб.

Перелік використаних джерел

1. Закон України "Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні" від 16 липня 1999 р. № 966-XIV.
2. Положення про документальне забезпечення записів в бухгалтерському обліку, затверджене Міністерством фінансів України від 24 травня 1995 р. № 88.
3. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 30 листопада 1999 р. № 291.
4. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджена наказом Міністерства фінансів України від 30 листопада 1999 р. № 291.
5. „Бухгалтерський облік в Україні” за редакцією Хом’яка Р. Л., Львів 2003 р., навчальний посібник.
6. „Теорія бухгалтерського обліку” Грабова Н. М., Київ 2002 р., навчальний посібник.
7. Закон України від 16.07.99 р. №996-XIV «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні».
8. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності" від 31 березня 1999р. № 87.
9. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 «Баланс» від 31 березня 1999р. № 87.
10. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах» від 28 травня 1999р. № 137.
11. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» від 27 квітня 2000р. № 92.
12. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи» від 18 жовтня 1999р. № 242.

13. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» від 20 жовтня 1999р. № 246.
14. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість» від 8 жовтня 1999р. № 237.
15. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 12 «Фінансові інвестиції» від 26 квітня 2000р. № 91.
16. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід» від 29 листопада 1999р. № 290.
17. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» від 31 грудня 1999р. № 318.
18. Должанський М.І., Должанський А.М. Бухгалтерський облік в Україні: Навч. посіб. – Л.: Львівський банківський інститут НБУ, 2003. – 494с.
19. Кужельний М.В., Лінник В.Г. Теорія бух обліку: Підруч. – К.: КНЕУ, 2002. – 334с.
20. Лучко М.Р., Бенько І.Д. Бухгалтерський облік у зарубіжних країнах: Навч. посіб. – Тернопіль: Економічна думка, 2004. – 236с.
21. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік на підприємствах України: Підручник для студентів економічних спеціальностей вищих навчальних закладів – 6-те вид. – К.: А.С.К., 2002. – 784с.
22. Бухгалтерський фінансовий облік: Підруч. для студ. спеціальності «Облік і аудит» вищих навч. закл./За ред.Ф.Ф.Бутинця. – 4-е вид., доп. і перероб. – Житомир: ПП «Рута», 2002. – 688с.
23. Бухгалтерський облік в бюджетних установах: Навч. посіб. для студ. вищих навч. закл./ Л.Панкевич, М. Зварич. – Львів: Аверс, 2002. – 316с.Особливості бухгалтерського обліку в торгівлі. Курс лекцій. Навч. посіб./ За ред.. проф.. Ф.Ф. Бутинця. – Житом
24. Бухгалтерська (фінансова) звітність:Учеб. Посібник /Підред.проф.В.Д.Новодворского.- М.:ИНФРА-М, 2003. –464с.

25. .Бухгалтерський облік: Підручник / О.С. Бакаєв, П.С.Безруких,Н.Д. Врублевський та інших. / Під ред. П.С.Безруких. - 4-те вид., перераб. ідоп. М.: Бухгалтерський облік, 2002. – 527 з.
26. Бухгалтерський фінансовий облік: Підручник длявузов/Под ред.проф.Ю.А.Бабаєва. – М.: Вузівський підручник, 2003. –525с.
27. .Гостева Л. Н. Міжнародні стандарти фінансової звітності. ВидавництвоЮНИТИ, 2005. – 79 з.
28. .Егорихин А. Історія бухобліку давніх часів
29. .КожинВ.Я. Бухгалтерський облік. Посібник для початківців.Изд.3-едоп. і перераб. – М.: Іспит, 2001 – 736 з.
30. .Кондраков Н.П. Бухгалтерський облік:Учеб. посібник. - 4-те вид., перераб. ідоп. - М.:ИНФРА-М, 2002. – 640 з.
31. ПарфьоновК.Г. Міжнародні стандарти фінансової звітності (>МСФО). Видавництво ТОВ «>Парфенов.ру», 2003. – 92 з.
32. Пошерстник Н.В. Самовчитель по бухгалтерського обліку (7-ме вид.) / Н.В.Пошерстник, М.С.Мейксин. - СПб.: «Видавничий будинок Герда», 2003. - 656 з.
33. Смирнова І.МСФО: основні тези // Фінансовий директор. – 2003. - №3.
34. СоколовЯ.В., СоколовВ.Я. Історія бухгалтерського обліку. – М.: Видавництво:ФіС, 2004. – 272 з.